

Što nas pokreće: ideja i (ili) interes?

Da li se razumije uloga ideja i interesa u ponašanju pojedinca? Da li se pojedinac ponaša samo shodno svom interesu, ličnom, prije svega? Da li postoji još nešto što utiče na npr. ekonomsko ponašanje pojedinca? Kako na njegovo ponašanje utiče njegovo shvatanje svijeta oko sebe, svijeta u kome živi? Odnosno, kakvo je njegovo shvatanje stvarnosti, realnosti u kojoj se i dešavaju njegove akcije, njegovo ponašanje? Zar to shvatanje nije povezano sa razumijevanjem ideje koja je realizovana u toj stvarnosti? Da li karakter tih ideja takođe utiče na ponašanje pojedinca, na moje ponašanje, na Vaše ponašanje?

Kojim mehanizmom npr. mrav, taj veliki „radnik“ shvata stvarnost oko sebe? Šta pokreće mrava da onako uporno radi? Zašto mrav nikada ne odmara? Šta zaista pokreće mrave? Instinkt, zar ne? Da li i čovjeka katkada pokreće instinkt? Da li je čovjekov instinkt ipak samo slučajan i u specifičnim prilikama pokretački mehanizam ponašanja? Da li se čovjekov pokretački mehanizam ipak razlikuje od pokretačkog mehanizma mrava?

Da li se čovjekov pokretački mehanizam onda može svesti samo na lični interes, na ličnu procjenu što je i što nije korisno za mene i moj sistem potreba? Da li je svejedno u kakvom okruženju, u kakvoj realnosti, u kakvom kontekstu realizujemo svoje interese? Da li je, metaforično rečeno, ista struktura potreba čovjeka kada pada kiša i kada je izuzetno toplo? Da li je osiguranje ličnog interese i njegova pokretačka snaga ista u ekonomiji sa dominacijom privatne svojine i u ekonomiji sa dominacijom kolektivne svojine? Da li je snaga ekonomske motivacije (shvaćene kao pokretački interes) istovjetna u ekonomiji sa međunarodno priznatom konvertibilnom valutom ili u sistemu domaće nekonvertibilne valute?

Da li kontekst možemo shvatiti kao realizovanu ideju? Da li možemo reći: ono što imamo kao okvir u kome živimo i radimo je proizvod neke prethodne ideje?

Što je ideja? Kakva je uloga ideje u motivaciji ljudi? Kakva je uloga ideje u lučenju strasti svakog pojedinca? Da li je ideja **misaona i emotivna** nit koja povezuje pojedince i njihov motivacioni mehanizam? Što povezuje navijače nacionalnih ekipa na evropskom prvenstvu u fudbalu, koje većina nas gleda na TV-u ili s vremena na vrijeme „skokne“ na neku od utakmica?

Što pokreće tu masu hiljada ljudi? Da li ih pokreće interes ili ideja?

Da li je upravo ideja to prožimajuće tkivo koje povezuje re pojedince? Da li je to ideja: da uživam? Da li je to ideja poraza? Da li je to ideja pobjede? Ili je to možda još dublje: **ideja identiteta**?

Da li upravo ta ideja pokreće milione ljudi da vrlo emotivno prate ovo prvenstvo?

Da li možda na kraju možemo reći da ljude pokreću, prije svega i interesi i ideje? Da li se možemo složiti da se Maks Veberom koji je rekao da su **ideje kao skretničari vozova**: određuju kolosjek na kome se ostvaruju lični interesi? Da li kolosjek možemo shvatiti kao kontekst, kao okvir u kome djelujemo, kao konfiguraciju institucija u okviru kojih se svaki pojedinac ponaša i djeluje?

Da li je na svim kolosjecima brzina voza ista? Da li metaforično brzinu voza možemo shvatiti kao motivacionu snagu pojedinca?

Da li je moguća brzina voza u okviru manevarskih kolosjeka željezničke stanice ista kao i na otvorenoj pruzi? Da li je moguća brzina voza ista na uskom i na širokom kolosjeku? Da li je brzina vozova u lokalnu ista kao i brzina međunarodnih vozova?

Ako je brzina voza asocijativno prenijeta na pojedinca i njegovu motivaciju za ostvarenje ličnih interesa, onda je pitanje da li pojedinac ima istu motivaciju u svakom idejnom okruženju? Da li svaka ideja istom snagom pokreće interes pojedinca?

Praktično pitanje koje proizilazi iz ovoga jeste: **koja ideja danas pokreće i ispunjava ljude u Crnoj Gori?** Ili su ljudi prepušteni samo svom ličnom interesu i tumanjanju od „kolosjeka do kolosjeka“? Da li se sjećamo snage **ideje suverenosti**? Da li se sjećate da smo na ideji suverenosti (kolosjeku) gradili nov ekonomski i politički sistem u Crnoj Gori? Zar sve što je rađeno nije bilo u funkciji i toga? Da li neko misli da je Crna Gora, jedno kolektivističko društvo pogodno tle ta razvoj liberalizma, tj. individualne slobode? Zar u rangu tradicionalnosti, Crna Gora nije važila za najtradicionalniju sredinu u bivšoj Jugoslaviji? Da li je DEM uvedena da bi stabilizovala naš bankarski sistem? Da li su vize ukinute samo zbog toga da bi nam turisti lakše dolazili? Šta je to sve bilo na platformi ideje suverenosti (s jedne strane **biti drugačiji** od onih od kojih treba da se odvojiš, a sa druge strane da stvoriš osnov da razvijaš svoj identitet - kulturni, ekonomski, sportski,...)?

Da li je dobijanjem suverenosti i donošenjem, inače na startu zastarjelog Ustava Crne Gore, sama ideja suverenosti odnosno njena snaga počela da blijedi? Da li se ponavlja istorija nezrelih nacija da se lakše boriti za suverenost, nego je suštinski razvijati?

Koja je to ideja danas u Crnoj Gori koja ispunjava prosječnog pojedinca i koja ga pokreće na ekonomsku aktivnost? **Kojim kolosjekom danas vozimo crnogorsku ekonomiju?**

Da li će pojedince da pokreće ovolika administracija? Da li će da ih pokreću sve veća ograničenja i barijere biznisu? Da li će da ih pokreće ograničenje kreditne ekspanzije? Da li će mlade bračne parove pokretati teško uzimanje stambenih kredita? Da li će, još uvijek radno sposobnog penzionera pokretati propis da ako sezonski radi ne može primati svoju penziju?

Da li je danas Crna Gora umjesto ideje suverenosti u čijoj je osnovi bio **liberalizam (pojedinac)**, prešla na **ideju protekcionizma** odnosno zaštite birokratije, pozicione i opozicione političke elite i, u većini, idejni sterilnog NVO sektora? Ako jeste, s ave više jeste, kako to utiče na motivaciju ljudi da efikasnije rade i da se bave biznisom?

Zašto su efekti suverenosti podržavljani i birokratizovani i zašto se prenose samo na sve više sterilnu društvenu klasu? Zašto se u administraciji i politici pravi iluzija mravinjaka – velikog rada i pregnuća?

Zar nismo rekli da mravinjak radi na principu instinkta? Da li naša politička administracija i elita takođe radi na bazi instinkta samoodržanja?

Zar to nije ključno pitanje daljeg razvoja (ili zaostajanja) Crne Gore?